Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm — Başvuru No: 2022/60081 (4/3/2026)

Bireysel başvuru kararı. Kaynak: Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası (anayasa.gov.tr). Metin bilgilendirme amacıyla yeniden dizilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERALP OTOMOTİV SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/60081)

Karar Tarihi: 4/3/2026

Karar Veren Birim: Birinci Bölüm — Sonuç: Esas (İhlal)

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Eralp Otomotiv San. ve Tic. Ltd. Şti.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, haczedilerek icra veznesine yatırılan bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. A. Faktoring A.Ş. (Alacaklı), G.P. İş Mak. San. Ltd. Şti. (Borçlu) aleyhine İstanbul 11. İcra Müdürlüğünde (İcra Müdürlüğü) icra takibi başlatmıştır. İcra takibi sırasında alacaklının talebi üzerine ve istinabe yoluyla başvurucu Şirkete ait işyerinde 10/12/2015 tarihinde haciz işlemi yapılmış ve 13.000 TL para ile bazı eşyalar haczedilmiştir. Eşyalar yediemin olarak başvurucuda bırakılırken 13.000 TL dosyaya yatırılmak üzere alınmıştır. Başvurucu, istihkak iddiasında bulunmuştur.

3. İcra Müdürlüğü, başvurucunun istihkak iddiası nedeniyle alacaklı tarafa İcra Mahkemesinde istihkak davası açmak üzere yedi günlük süre vermiştir.

4. Alacaklı, başvurucu ve Borçlu aleyhine 5/1/2016 tarihinde şikâyet yoluyla İstanbul 2. İcra Hukuk Mahkemesinde (İcra Mahkemesi) dava açmış ve icra memur muamelesini şikâyet ve istihkak talebinde bulunmuştur. İcra Mahkemesi 16/6/2022 tarihinde davayı feragat nedeniyle reddetmiştir. Bu karar başvurucuya 29/6/2022 tarihinde tebliğ edilmiş ve tarafların yasa yoluna başvurmaması nedeniyle 5/8/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, dava devam ederken 27/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu vekilinin talebi üzerine İcra Müdürlüğü 27/6/2022 tarihinde dosyadaki mevcut 13.000 TL'nin başvurucu vekilinin bildirdiği hesaba yatırılmasına karar vermiştir.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu, istihkak davası sonuçlanmadığı için bedeli geri alamadığını ve bu süreçte bedelin nemalandırılmadığı için değer kaybına uğradığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Somut olayda başvurucudan haczedilen paranın mülk teşkil ettiği açıktır.

13. Anayasa Mahkemesi, icra iflas dairelerinin borçlulardan tahsil ettiği paranın durumunu incelediği Fatma Yıldırım ([1. B.], B. No: 2014/6577, 16/2/2017) kararında borçludan tahsil edilen bedelin alacaklıya ödendiği zamana kadar borçlunun veya alacaklının para üzerinde tasarrufta bulunma, parayı kullanma veya paranın değerinin enflasyon karşısında aşınmasını önleyici tedbirler alma imkânı olmadığına dikkat çekmiştir. Borçludan tahsil edilen bedelin bu süreçte henüz icra müdürlüğünün kontrolü altında olduğunu, dolayısıyla bu paranın enflasyon karşısında kıymet yitirmesini önleyebilecek olanın da para üzerinde tasarrufta bulunma kudretini elinde bulunduran icra dairesi olduğunu belirtmiş; tahsil edilen paranın alım gücünü kaybetmesini engellemenin yolunun da bunun nemalandırılması olduğunu ifade etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60, 61). Anayasa Mahkemesi, sonuç olarak cebri icra organlarının tahsil ettiği parayı bir mevduat hesabına yatırması biçiminde alacağı basit bir tedbirle icra sürecinin hızlı işlememesinin borçlu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirememesinin mülkiyet hakkının devlete yüklediği koruma pozitif yükümlülüğünün ihlali sonucunu doğurduğunu kabul etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60-63).

14. Anayasa Mahkemesi ön alım bedelinin enflasyon karşısında uğradığı değer kaybına ilişkin şikâyetleri de karara bağlamıştır. Buna göre ön alım hakkına dayalı tapu iptali ve

tescili davalarında mahkeme, ön alım bedelinde oluşan değer kaybı şikâyeti yönünden dava açıldıktan sonra makul bir süre içinde ön alım bedelinin vadeli bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde basit tedbirle yargı sürecinin hızlı işlememesinin kişiler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânına sahiptir. Ancak mahkemenin bu tedbirleri almamış olması, mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlali sonucunu doğurmaktadır (benzer bir değerlendirme için bkz. Hüseyin Ak [1. B.], B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 71).

15. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 36. maddesinin birinci fıkrasının iptali talebi hakkındaki norm denetimi kararında; yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunu tespit etmiş ve hükmün iptaline karar vermiştir. Kararda borçludan tahsil edilen paranın enflasyon karşısında değer yitirmesini önlemeye yönelik bir tedbir olarak vadeli mevduat hesabına yatırılması neticesinde elde edilen nemanın Hazineye irat kaydedilmesinin karşılıksız yararlanma hükmünde olduğu ve herhangi bir haklı temelinin bulunmadığı vurgulanmıştır. Kararda ifade edildiği üzere devletin zorlayıcı nedenler olmaksızın özel bir kişinin mal varlığından karşılıksız yararlanması düşünülemez. Devletin sunduğu yargı ve takip hizmetleri karşılığında zaten harç alınmakta, ayrıca yapılan yargılama ve takip giderleri de ilgili taraflardan tahsil edilmektedir. Bu durumda bankaya yatırılan paranın nemasının Hazineye irat kaydedilmesinin sunulan yargı ve takip hizmetlerinin giderinin kısmen ilgililere yükletilmesi amacı taşıdığı da söylenemez. Kararda netice itibarıyla icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı belirtilmiş ve itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğundan iptaline hükmedilmiştir (AYM, E.2023/48, K.2023/72, 5/4/2023, § 19).

16. Son olarak Anayasa Mahkemesince Muharrem Pınarbaşı ([1. B.], B. No: 2020/91, 4/10/2023) ve Alaettin Menteşe ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2020/10979, 3/10/2024) kararlarında nemalandırılan bedellerin Hazineye aktarılmasına ilişkin şikâyetler incelenmiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi tarafından yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunun tespit edildiği ve hükmün iptaline karar verildiği belirtilmiştir. İptal kararında icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı vurgulanmıştır. Sonuç olarak ise borçludan tahsil edilen paranın nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin meşru bir amacı olmadığından bu durumun Anayasa'nın 35. maddesini ihlal ettiğine karar verilmiştir.

17. Somut olayda başvurucudan 10/12/2015 tarihinde haczedilen bedelin nemalandırılmadığı ve 27/6/2022 tarihine kadar da ödenmediği anlaşılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2015 yılı Aralık ayındaki 100 TL'nin 2022 yılı Haziran ayındaki karşılığı 362,80 TL olup arada geçen sürede gerçekleşen enflasyon oranı %262.80'dir. Bu durumda başvurucuya ödenmesi gerekli 13.000 TL'nin 2022 yılı Haziran ayı itibarıyla enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı 47.164,43 TL'dir. Yukarıdaki verilere göre başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen 13.000 TL tutarındaki alacağının değer kaybını telafi edecek fark 34.164,43 TL'dir. Bedelin nemalandırılmaması nedeniyle değer kaybına uğradığı anlaşılmaktadır.

18. Dolayısıyla İcra Müdürlüğü, haczedilen bedelin nemalandırılmasını sağlayabilecekken enflasyon karşısında değer kaybına uğramasına yol açmıştır. İcra Müdürlüğü, bu tutumu sonucunda basit bir tedbir almayarak yargı sürecinin hızlı işlememesinin başvurucu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânını kaçırmış ve

mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlaline neden olmuştur.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu, ihlalin tespiti, mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle 80.000 TL maddi, makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle de 20.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamakta olup başvurucunun uğradığı maddi kaybın tazmin edilmesi yeterli bir giderim oluşturacaktır. Bu kapsamda yapılması gereken iş, Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun olarak başvurucuya tazminat ödenmesinden ibarettir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. Mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle başvurucunun uğradığı zarar miktarı, mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen alacağının uğradığı değer kaybı bedelidir. Bu kapsamda başvurucuya 34.164,43 TL maddi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Belirtilen maddi tazminat miktarı yeterli giderim sağladığından tazminata ilişkin diğer taleplerin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle başvurucuya net 34.164,43 TL maddi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Kaynak: https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/?id=bf9d758f-6890-41b7-bbbb-b1449e7cbdc1